

خانه نو نوی کور

New Home

خانه نو، سرویس خبری برای اهل افغانستان در امریکا است
نوی کور، په امریکا که د افغانانو لپاره یو خبری خدمت دی

A news service for Afghans in America

NEW HOME is brought to you by Sahan Journal, Afghan Cultural Society, and Center for Victims of Torture. It's reported and written by Hussain Ali Haidari.

Photo Credit: AFP

د وطن پرېښودل او خوږې خاطرې! کله چې د خلکو ژوند په خطر کې وي

- په افغانستان کې کومې ډلې تر ټولو زیات خطر احساسوي؟
- د طالبانو په باور! ښځې د کور کارونه او د ماشومانو پالنه کوي
- افغانستان کې تل د هغو کسانو ژوند په خطر کې وي چې د دوی په ډله کې ځای نه لري

Illustrator Credit: F

د وطن پرېښودل او خوږې خاطرې! کله چې د خلکو ژوند په

خطر کې وي

آزادمنش

افغانستان په اسيا کې پروت هېواد دی. دغه هېواد له پاکستان، ايران، تاجکستان، ازبکستان او ترکمنستان سره ګډه پوله لري. افغانستان يو غرنی هېواد دی. د دغه هېواد شاوخوا ۹۹.۷ سلنه وګړي شيعه او سني مسلمانان دي. شيعه د سنيانو په پرتله په افغانستان کې يوه کوچنۍ ډله ده. په افغانستان کې اکثریت شيعه ګان هزاره ګان دي. د افغانستان څلور اصلي قومونه هزاره، پښتون، تاجک او ازبک دي. د دې ترڅنګ واره قومونه لکه سادات او امام هم په افغانستان کې ژوند کوي. له ۱۷۴۷ کال راهيسې چې افغانستان د پخواني پاچا احمد شاه دراني له خوا متحد شو، واک په عمده توګه د يوې توکميزې ډلې په لاس کې و، چې پښتانه وو. د افغانستان د تاريخ په اوږدو کې د توکميزو ډلو او مذهبي لږکيو لکه هزاره/شيعه، سيکانو او نورو کوچنيو ټولنو او همدارنګه د ښځو پر وړاندې تبعيض او تاوتریخوالی شوی دی. د تاريخ په اوږدو کې، ټولو ته مساوي فرصتونه ندي برابر شوي، په ځانګړې توګه زر کلنو. له ۲۰۰۱ کال وروسته د ۲۰ کلونو په ترڅ کې، کله چې امريکايي او ناټو ځواکونه افغانستان ته داخل شول، افغان نارينه او ښځو ته د مساوي حقونو لکه تعليم، ازادۍ او نورو بشري حقونو ته د لاسرسۍ ښه فرصتونه وو. خو وروسته له هغه چې طالبانو د ۲۰۲۱ کال په اګست مياشت کې په افغانستان کې د دويم ځل لپاره واک ترلاسه کړ، وضعيت په بشپړه توګه بدل شو. د ۲۰۲۱ کال له اګست مياشتې وروسته هزاره، تاجک، ښځې او نور هغه کسان چې له بهرنيو موسسو او بنسټونو سره يې کار کاوه، له خطر سره مخ شول. په لاندې برخه کې به د هغو لاملونو او ډلو په اړه خبرې وکړو چې په افغانستان کې يې ژوند په خطر کې دی.

۱- ښځې

د طالبانو د فکر او عقيدې له مخې ښځې حق نه لري چې زده کړې وکړي، له نارينه پرته سفر وکړي، پارک ته ولاړ شي، کار وکړي او له کوره بهر ولاړ شي. طالبان له ښځو تمه لري چې په کور کې پاتې شي او د کور د کارونو پر مهال د خپلو ماشومانو پالنه وکړي. د هغو ميرمنو ژوند چې په تير وختونو کې يې له بهرنيو موسسو او بنسټونو سره کار کړی، حکومت او نورې ادارې چې د طالبانو له خوا مجرمين پېژندل شوي هم له خطر سره مخامخ دي. په افغانستان کې د واک تر لاسه کولو وروسته طالبانو د ښځو د حقونو څو فعالان، عسکر او پوليس شکنجه کړي، ځورولي او وژلي دي. عاليه عزيزي د جمهوري رياست پر مهال شاوخوا ۱۷ کاله د پوليسو د افسرې په توګه دنده ترسره کړې وه. مېرمن عزيزي په دې موده کې د هرات په زندان کې د پوليسو د افسرې په توګه دنده ترسره کړې وه.

ادامه ...

د واک تر لاسه کولو وروسته طالبانو له الياس عزيزي څخه وغوښتل چې بيرته په هرات کې خپل کار ته ستون شي، خو هغه د ۲۰۲۱ کال په اکتوبر مياشت کې د دندې پر مهال ورکه شوه. تر اوسه د مېرمن عزيزي د برخليک په اړه څه نه دي ويل شوي. دا ډول قضيه د ښځينه خبريالانو او د ښځو د حقونو فعالانو سره هم شوي دي. طالبانو په سلګونو ښځې د سرکونو له غاړې، هټيو او نورو عامه ځايونو څخه وتښتولې ځکه چې حجاب يې په بشپړه توګه نه مراعت کړی. دغه ښځې بنديانې شوې، جنسي تيري شوي او يو شمير يې له خوشې کيدو وروسته ځان وژنه کړې ده. د دې تر څنګ تنګي نچونې له شپږم ټولګي پورته ښوونځيو ته د تګ اجازه نه لري.

۲- هغه کسان چې د بهرنيو موسسو سره کار کوي

هغه کسان چې د نړيوالو سازمانونو، غير دولتي موسسو او يو شمير دولتي څانګو سره کار کوي مجرم پېژندل کېږي. د طالبانو په وينا هغه کسان چې په جمهوري حکومت کې يې کار کړی د دوی دښمنان دي. طالبانو په تيرو دريو کلونو کې زيات شمير پوليس افسران، خبريالان، د ښځو د حقونو فعالان او هنرمندان وتښتول. د طالبانو له خوا د دغو ډلو د نيولو، وژلو او شکنجه کولو باوري راپورونه شته.

۳- هزارګان

د ۲۰۲۱ کال د اګست له مياشتې راهيسې، طالبان هغه کسان په نښه کوي چې له افغان پوځ، ځواکونو او نړيوالو سازمانونو سره يې کار کاوه. طالبان هم د پنجشير اوسيدونکي په دې شک په نښه کوي چې دوی ورسره مقاومت کړی دی. په هرحال، هزاره ګان په ځانګړې توګه د طالبانو تر کنټرول لاندې خوندي نه دي. په ۱۹۰۱ کې، د افغانستان پخوانی شاه امير عبدالرحمن هزاره/شيعه غير مسلم اعلان کړل او له ۴۰۰ زره څخه زيات هزاره ګان يې ووژل چې د هزاره نفوس شاوخوا ۶۷ درصد جوړوي. د ۱۹۹۸ کال په اګست مياشت کې طالبانو د خپل لومړي حکومت پر مهال شاوخوا اته زره هزاره ګان په مزارشريف کې ووژل. طالبان ټينګار کوي چې هزاره/شيعه مسلمانان نه دي او بايد ووژل شي. د هزاره ګانو قتل عام په يو ډول د جمهوري حکومت پر مهال دوام درلود. د ۲۰۱۶ کال په جنورۍ کې، ۸۴ ځوان هزاره نارينه او ښځې د تبعيض پر ضد په اعتراض کې د موټر بم په چاودنه کې ووژل شول. طالبانو په ځلونو د هزاره ګانو پر ښوونځيو بريدونه کړي او سلګونه زده کوونکي يې وژلي دي. د طالبانو وروستی لوی بريد په ۲۰۲۱ کال کې و، چې ۹۰ ښځينه زده کوونکي يې ووژل.

په پاکستان کې هم هزاره ګان خوندي نه دي. د ۲۰۲۱ کال په جنورۍ کې د پاکستان په بلوچستان ايالت کې د داعش له خوا د ډبرو سکرو ۱۱ هزاره کان کيندونکي ووژل شول. واک ته د طالبانو له راتګ وروسته د هزاره ګانو وضعيت هم خراب شوی دی. دا اسانه کار نه دی چې د وطن او هغه ځای پرېښودل چيرې چې ته لوی شوی او په زړه پورې خاطرې لري، تر هغه چې ستاسو ژوند په خطر کې نه وي او تاسو يې کوئ. له بده مرغه په افغانستان کې يو زيات شمير خلک د خونديتوب احساس نه کوي. افغانستان تل د هغو کسانو لپاره خطرناک و چې د واکمنې ډلې برخه نه وه. ښځې د خپل جنسيت له امله له تاوتریخوالي سره مخ دي. په همدې ډول د کوچنيو توکميزو او مذهبي ډلو ښځې له زيات تبعيض سره مخ دي. د طالبانو په راتګ سره د ښځو پر وړاندې ظلمونه څو چنده شوي او د هغوی غرونه خاموش شوي دي.

خپل پوښتنې او نظر له موټر شريکې

کړئ

651-504-8170